

**«ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΣΤΡΟΥ ΣΚΙΑΘΟΥ ΚΑΙ ΚΤΙΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΣΤΟ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΥ (Β΄ ΦΑΣΗ)»**

Η Πράξη «Στερέωση και αποκατάσταση Κάστρου Σκιάθου και κτιρίων οικισμού στο εσωτερικό του (Β΄ Φάση)» με προϋπολογισμό 2.103.756,48 €, έχει ενταχθεί στο Πρόγραμμα «Θεσσαλία 2021-2027» και στην Προτεραιότητα «Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις», με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Η Α΄ Φάση της Πράξης υλοποιήθηκε κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας 2014-2020», με προϋπολογισμό 1.172.751,34 €.

Το Κάστρο της Σκιάθου βρίσκεται σε μικρή χερσόνησο στη βόρεια άκρη του νησιού και αποτελεί σημαντικό δείγμα μεσαιωνικού οχυρωμένου οικισμού. Ιδρύθηκε πιθανότατα τον 14ο αιώνα και αποτελούσε τον μοναδικό οικισμό της Σκιάθου μέχρι το 1829, οπότε εγκαταλείφθηκε και ξανακατοικήθηκε η σημερινή πόλη στο λιμάνι. Η εγκατάλειψη του οικισμού είχε ως αποτέλεσμα σταδιακά την πλήρη ερείπωσή του. Ο οχυρωμένος οικισμός καταλαμβάνει έκταση περίπου 25 στρεμμάτων και βρίσκεται σε απόκρημνη τοποθεσία, πάνω σε απομονωμένο φύσει οχυρό βράχο. Επικοινωνεί με την ξηρά με στενή λωρίδα γης στα νότια, όπου υψωνόταν η κατεστραμμένη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ή τις αρχές του 20^{ου} ξύλινη γέφυρα που φερόταν σε υψηλά λιθόκτιστα βάθρα. Τοξωτή πύλη οδηγεί στο εσωτερικό του κάστρου, όπου πλήθος ερειπίων καλύπτονται από πυκνή βλάστηση και λιθοσωρούς.

Η Πράξη αφορά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζει το Κάστρο Σκιάθου και συγκεκριμένα την επικινδυνότητα της πρόσβασης και την υποβάθμιση του χώρου της εισόδου και του εσωτερικού του, καθώς και την ετοιμορροπία των κτισμάτων στο εσωτερικό του.

Η Πράξη αποτελείται από δύο υποέργα που εκτελούνται από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και την Εφορεία Αρχαιοτήτων Μαγνησίας. Το υποέργο της ΔΑΒΜΜ περιλαμβάνει εργασίες διαμόρφωσης της πρόσβασης, αποκατάστασης της πύλης και του συνεχόμενου νότιου τείχους και κατασκευή νέας γέφυρας στη θέση της παλιάς, μετά από την επισκευή των λίθινων βάθρων της, καθώς και εργασίες αποκατάστασης της ευστάθειας των βράχων, τόσο στην περιοχή των βάθρων όσο και της πύλης και του νότιου τείχους.

Το υποέργο της ΕΦΑ Μαγνησίας περιλαμβάνει εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης στους ναούς Γεννήσεως Χριστού, Αγίου Νικολάου, Παναγίας Πρέκλας και Παναγίας Μεγαλομάτας, στο Τζαμί και στο Κτίριο Διοίκησης, καθώς και εργασίες ανάδειξης του κεντρικού λιθόστρωτου δρόμου και των βασικότερων παράπλευρων οδικών αρτηριών, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων, παραγωγή δίγλωσσου ενημερωτικού εντύπου και προμήθεια φορητών μεταλλικών ραμπών ΑμεΑ.

Μέσω της διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου της καastroπολιτείας επιτυγχάνεται η αισθητική και λειτουργική της αποκατάσταση, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις αξίες του ως

ιστορικού μνημείου. Στην Πράξη προβλέπεται η εξασφάλιση της πρόσβασης, η αποκατάσταση των μονοπατιών, τόσο της πρόσβασης όσο και στο εσωτερικό της καστροπολιτείας, καθώς και η στερέωση και αποκατάσταση των κτιρίων στο εσωτερικό του κάστρου, εργασίες που είναι επιβεβλημένες για να λειτουργήσει με ασφάλεια ο αρχαιολογικός χώρος.

Η Πράξη συμβάλλει στην αναβάθμιση της περιοχής καθώς το μνημείο θα αποτελέσει πόλο έλξης των επισκεπτών, με την ιδιαίτερη ιστορική και αρχιτεκτονική του φυσιογνωμία ως δείγμα της περιόδου ανέγερσής του.

Με την Πράξη επιδιώκεται η διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της ευρύτερης περιοχής, ενώ η συνακόλουθη ανάδειξη της καστροπολιτείας θα αποτελέσει πόλο έλξης και θα συμβάλει στην αύξηση των επισκεπτών στο νησί της Σκιάθου.

Μέσα από την αποκατάσταση της καστροπολιτείας προστατεύεται και αναδεικνύεται η πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής, με οφέλη για τους επισκέπτες και για τον τοπικό πληθυσμό που εξοικειώνεται με το πολιτιστικό παρελθόν του, ενώ ενισχύεται και η πολιτιστική του ταυτότητα. Η προσέλκυση επισκεπτών - τουριστών αναμένεται να έχει θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Κάστρο Σκιάθου

«Ἡ ἐξοχωτέρα τῶν ἐκδρομῶν τούτων ἦτο εἰς τὸ Κάστρο, τὴν παλαιὰν πόλιν τῆς νήσου, ἐρημωθεῖσαν μετὰ τὸ 1821. Τὸ Κάστρο τοῦτο ἦτο ἀληθῆς φωλεὰ γλάρου, βράχος ἐξέχων ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ὀργυῖας ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ διὰ στενοῦ λαιμοῦ συνδεόμενος μὲ τὴν ξηρὰν, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ διὰ κινητῆς ξυλίνης γεφύρας.»

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Φτωχός Άγιος* (1891)

Ἡ Καστροπολιτεία τῆς Σκιάθου, χτισμένη σε ἀπόκρημη χερσόνησο στο βόρειο ἀκρο τοῦ νησιού, συνιστᾷ ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα μεσαιωνικὰ οικιστικὰ σύνολα τοῦ Αἰγαίου. Τὸ Κάστρο θεωρεῖται ὅτι ἰδρύθηκε στα μέσα τοῦ 14ου μ.Χ. αἰώνα, λόγω τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, που ἀνάγκασαν τοὺς κατοίκους νὰ μεταικήσουν ἀπὸ τὴ σημερινὴ Σκιάθο στο βόρειο ἀκρο τοῦ νησιού καὶ νὰ ἰδρῦσουν πάνω στον ἀπόρθητο βράχο τὸ Κάστρο. Ωστόσο, ὑπάρχουν σαφεῖς ἐνδείξεις κατοίκησης τῆς φύσει οχυρῆς θέσης, ἀν καὶ ὄχι ἀπαραίτητα μόνιμης, πολὺ πρὶν, ἀπὸ τὸν 6ο ἢ 7ο μ.Χ. αἰώνα.

Ἡ ἔκταση τοῦ οικισμοῦ ἦταν εἴκοσι πέντε στρέμματα καὶ υπολογίζεται ὅτι περιλάμβανε γύρω στα διακόσια σπίτια καὶ περισσότερες ἀπὸ εἴκοσι ἐκκλησίες. Ἐπρόκειτο γιὰ πυκνοδομημένο οικισμό με δώροφες κατοικίες κτισμένες σε ἐπαφή ἢ μὴ με τὴν ἄλλη καὶ διατεταγμένες σε οικοδομικὲς νησίδες που οριοθετοῦνταν ἀπὸ πυκνὸ λιθόστρωτο οδικὸ δίκτυο. Τὸ τελευταῖο διακλαδιζόταν σε ὅλη τὴν ἔκταση τοῦ οικισμοῦ με ἄξονα τὴν κεντρικὴ λιθόστρωτη οδὸ που ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν πύλη καὶ καταλήγει στο ψηλότερο σημεῖο τοῦ Κάστρου, στο «Κανόνι τῆς Αναγκιάς».

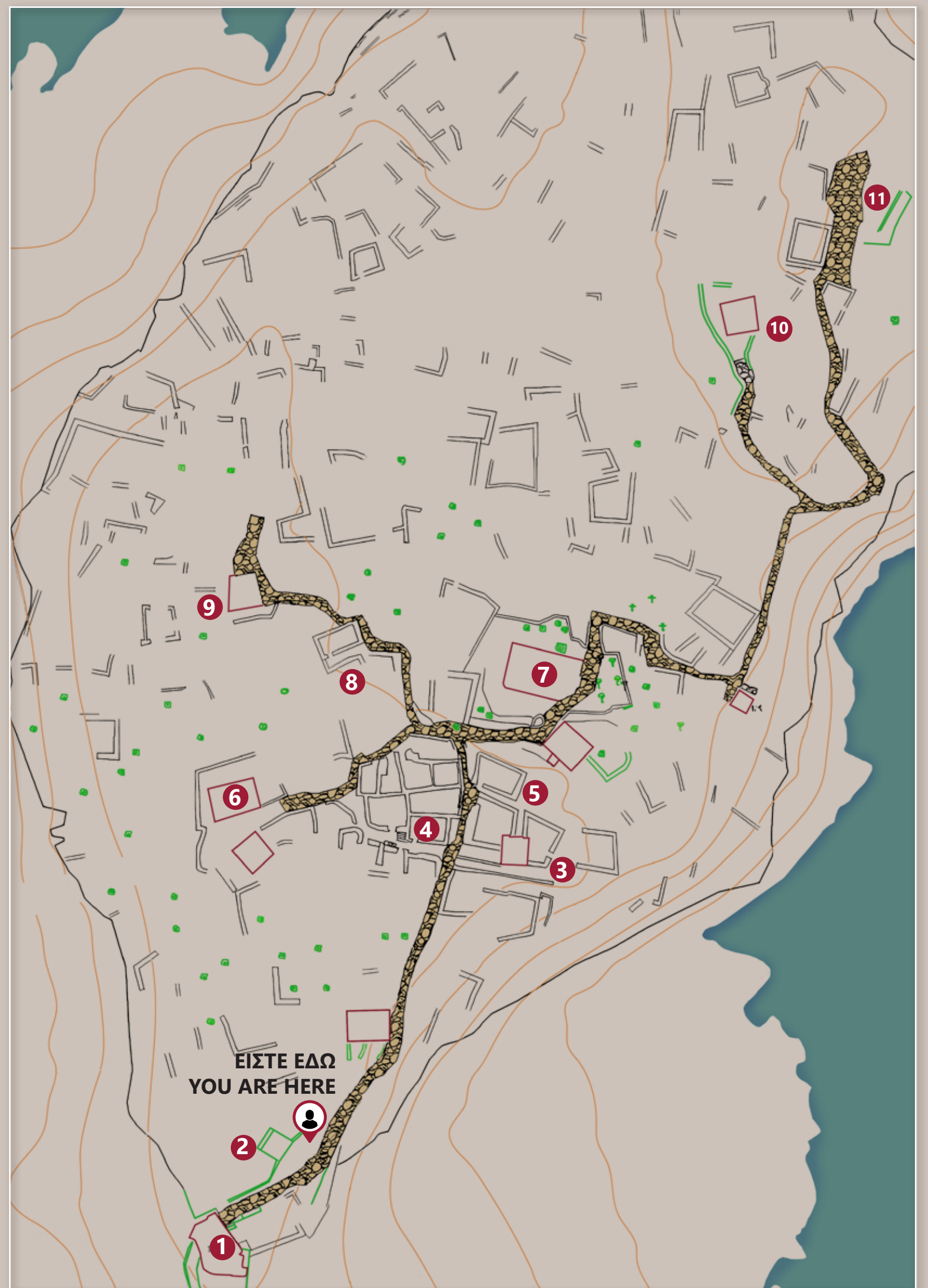
Τὸ Κάστρο, μετὰ τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως στους Οθωμανοὺς, τὸ 1453, υπῆρξε ἔδρα Ἐνετοῦ διοικητῆ, καθὼς ἡ Σκιάθος καὶ ἡ Σκόπελος περιήλθαν με δική τους πρωτοβουλία ὑπὸ τὴν προστασία τῆς ἐνετικῆς πολιτείας. Ἡ ἐνετικὴ κυριαρχία τερματίστηκε τὸ 1538, ὅταν ὁ ἀρχιναύαρχος τοῦ οθωμανικοῦ στόλου Χαΐρεντίν Μπαρμπαρόσα κυριεύσε τὸ Κάστρο μετὰ ἀπὸ προδοσίαν ὀρισμένων κατοίκων τοῦ που ἦταν δυσαρεστημένοι με τοὺς Ἐνετοὺς. Τότε κτίστηκε τὸ τζαμί καὶ δίπλα σε αὐτὸ δώροφο διοικητήριον.

Ἡ Σκιάθος παρέμεινε ὑπὸ τὴν οθωμανικὴ κυριαρχία μέχρι τὸ 1829, με μὴ σύντομη διακοπὴ τὸ 1660, ὁπότε κατελήφθη ἀπὸ τὸν Ἐνετὸ ναύαρχο Φραγκίσκο Μοροζίνι. Οἱ Σκιαθῖτες ἐγκατέλειψαν τὸ Κάστρο τὸ 1829 καὶ ἐπανήλθαν στὴ σημερινὴ Σκιάθο, τὴν ὁποία οἱ πρόγονοὶ τους εἶχαν ἀναγκαστεῖ νὰ ἀφήσουν πρὶν ἀπὸ μισὴ περίπου χιλιετία.

The Castle town of Skiathos, built on a steep peninsula at the northernmost part of the island, is one of the most important medieval residential ensembles in the Aegean. The Castle is considered to have been founded in the mid 14th century AD, as a response to pirate raids, which forced the inhabitants to relocate from modern Skiathos to the northernmost point of the island and set up the Castle on the impregnable rock. However, there are clear indications of habitation on this naturally fortified site, albeit not necessarily of a permanent settlement, in a much earlier period, in the 6th or 7th century AD.

The expanse of the settlement covered twenty-five thousand square meters and is estimated that it included approximately two hundred houses and more than twenty churches. It was a densely built settlement with two-story residences attached to each other and arranged in city blocks, which were demarcated by a dense stone-paved road network. The latter branched across the entire settlement, the main axis being the central stone-paved road that

- 1 Πύλη / Gate
- 2 Δεξαμενὴ / Cistern
- 3 Τζαμί καὶ Διοικητήριον / Mosque and Governor's Residence
- 4 Ναὸς Ἁγίων Ἀποστόλων / Church of the Holy Apostles
- 5 Ναὸς Παναγίας Πρέκλας / Church of Panagia (Virgin Mary) Precla
- 6 Ναὸς Ἁγίου Νικολάου / Church of Saint Nicholas
- 7 Ναὸς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ / Church of the Nativity of Christ
- 8 Ναὸς Παναγίας Μεγαλομάτας / Church of Panagia (Virgin Mary) Megalomata
- 9 Ναὸς Ἁγίου Βασιλείου / Church of Saint Basil
- 10 Ναὸς Ἁγίας Μαρίνας / Church of Saint Marina
- 11 "Τὸ Κανόνι τῆς Αναγκιάς" / "The Cannon of Anagkia"

Castle of Skiathos

"The farthest of all these excursions was to the Castle, the old city of the island, deserted after 1821. This Castle was a veritable seagull's nest, a rock rising over one hundred orgyiai above sea level and connected by a narrow strip of land with the mainland, with which it communicates via a wooden moveable bridge."

Alexandros Papadiamantis, *Poor Saint* (1891)

starts from the gateway and ends at the highest point of the Castle, at the "Cannon of Anagkia".

The Castle, after the fall of Constantinople to the Ottomans, in 1453, had been the seat of a Venetian governor, as Skiathos and Skopelos on their own initiative came under the protection of the Venetian state. The Venetian dominance ended in 1538, when the admiral of the Ottoman fleet, Hayreddin Barbarossa, conquered the Castle following a treason by some of its inhabitants who were discontented with the Venetians. It was then that the mosque and next to it the governor's residence were built.

Skiathos remained under Ottoman dominance until 1829, with a short interval in 1660, when it was occupied by the Venetian admiral Francesco Morosini. The inhabitants of Skiathos abandoned the Castle in 1829 and returned to modern Skiathos, which their ancestors were forced to flee about half a millennium ago.

